

Avrupa Kimliği: Çatışan Perspektifler, Güncel Değerlendirmeler ve Endişeler

European Identity: Conflicting Perspectives, Current Evaluations and Anxieties

Cengiz Din*

zet

Avrupa'nın ne olduğunun veya Avrupalıların kim olduğunun tanımlanması, çeşitli sosyalleşme arka planından gelen sıradan insanların ve akademisyenlerin geniş bir yelpazeye dağılmış fikirlerinin gösterdiği gibi kolay değerildir. Yine de siyasilere, düşünürlerin ve akademisyenlerin konu hakkındaki fikirleri, yapılan kamuoyu araştırmaları yoluyla sade vatandaşlardan gelen bilgiler ve görüşler ereve-sinde, Avrupa Kimliği'nin tarihsel ve güncel şekillenmesi konusunda analizler yapmak gereklidir. Bu çalışmada, uzmanların görüşleri yanında Avrupalıların güncel kaygılarına da dikkat çekilerek, Avrupa Kimliği'nin daha iyi anlaşılması amaçlamaktadır. Daha gcl bir Avrupa kimliğinin yaratılabilmesi için ileri sürülen modellere, güncel sorunlara bakış açılarına değerinilerek, Avrupa kimliğinin içerden ve dışarıdan nasıl algılanmakta olduğu gösterilmeye çalışılacaktır. Hem önemli mevkilerde bulunanların hem de sıradan vatandaşların, Avrupa kimliğinin ne olması hakkındaki çok farklı görüşleri dikkate alındığında, Avrupa'yı bir arada tutan imentonun, paylaşılan kimlik değeril, paylaşılan projeler ve hedefler olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Kimlik, Avrupa Kimliği, Avrupa Birliği

Abstract

As shown by the ideas that are scattered to a wide spectrum, of ordinary people and academicians, who come from a variety of socialization backgrounds, defining Europe and the Europeans is not easy. Still, analyses on the historical and current shaping of European Identity, based upon views of the politicians, thinkers and academicians, information and views of the ordinary citizens collected through surveys, are necessary. This study aims for a better understanding of European Identity, by drawing attention to the views of experts and current anxieties of Europeans. The proposed models for creating a stronger European Identity and different perspectives with regard to the current problems are touched upon in order to show how European Identity is perceived from within and outside of Europe. Given the very different views of key figures and ordinary citizens with regard to the desired form of European Identity, it could be concluded that the glue keeping Europe together is not a shared identity but shared projects and targets.

Key Words: Europe, Identity, European Identity, European Union

Giriş

Avrupa'nın ne olduğunun veya Avrupalıların kim olduğunun tanımlanması, kendileri de ok eşitli sosyalleşme arka planından gelen sıradan insanların ve konuyla ilgilenen akademisyenlerin geniş bir yelpazeye dağılmış fikirlerinin de

* Yrd. Do. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: cdinc@ogu.edu.tr.

Gr

Akademik Bakış

31

Cilt 5 Sayı 9
Kiş 2011

açıkça gösterdiği gibi kolay değildir. Yine de akademisyenlerin ve düşünürlerin konu hakkındaki fikirleri, yapılan kamuoyu araştırmaları yoluyla sade vatandaşlardan gelen bilgiler ve görüşler çerçevesinde, Avrupa Kimliği'nin -var olduğu kadarıyla- tarihsel ve güncel şekillenmesi konusunda analizler yapmak hem mümkün hem de Türkiye'nin Avrupa'yla ilişkileri dikkate alındığında gerekli bir uğraştır. Türkiye'de tüm kesimlerde, Avrupa hakkında genelleme eğilimi vardır. Bu kesimlerin çoğu, Batılı toplumların farklı ilgi ve ideolojilerine sahip gruplardan müteşekkil ve çoğulcu olduğunu ya anlamamışlar ya da sıklıkla göz ardı etmektedirler. Avrupalılar hakkındaki üstünkörü nitelermelerin yerine, daha detaylı araştırmalara dayanan nitelermelere ihtiyacımız olduğu açıktır. Bu çalışma, bu konularda yazan konunun uzmanlarından faydalandığı gibi, çeşitli araştırmaların ortaya koyduğu, Avrupalıların güncel kaygılarına da mümkün olduğunca dikkat çekerek, Avrupa Kimliği'nin daha iyi anlaşılması için Türkçe literatüre bir katkı yapmayı amaçlamaktadır.

Kimliklerin değişkenliğine ve tespit edilmelerindeki zorluğa; Avrupa kimliği üzerindeki birbirinden çok farklı görüşlerin olmasının en önemli sebeplerine değinilmeye çalışılacaktır. Avrupa kimliğini ortaya çıkaran *Avrupalılaştırma* sürecinin önemli noktaları özetlenecek; Avrupa kimliğine tarih, coğrafya ve kültür ve din alt başlıklarıyla yaklaşımlarda farklı görüşlerin neler olduğu kısaca göz önüne serilecektir. Bazı ünlü düşünürlerin görüşlerine, daha güçlü bir Avrupa kimliğinin yaratılabilmesi için ileri sürülen modellere vurgu yapıldıktan sonra Avrupa Birliği'nde güncel sorun ve algılamalara değinilerek, Avrupa kimliğinin içerden ve dışarıdan günlük planda nasıl algılanmakta olduğuna dair bazı örnekler verilecektir. Bir diğer önemli nokta da Avrupa kimliğinin tartışılmasında, tartışmaların hızla AB odaklı hale dönüşmesidir. Hatta AB'ye girmeyi başaran ülkelerde "işte şimdi gerçek Avrupalı olduk" dendiği görülmektedir.¹

Toplumsal gruplar kendilerini aynı sosyal kategorinin üyesi kabul eden bireylerden oluşur.² Sosyal kimliklerin 'inşa edildiği' söylenmelidir ama bu, onların gerçek olmadığını iddia etmek anlamına gelmez. Kimlikler insan aktivitelerinden bağımsız olmadığı gibi, sadece bireysel eylemlerin sonuçları da değildir. Kimlikler, sadece 'arka tampona yazılanlardan', 'uğruna ölünebilecek' olanlara kadar geniş bir yelpazeyi işgal eder. Yani, bireyin veya grubun sahip olduğu kimlikler arasında bir hiyerarşinin var olduğu söylenebilir.³ Bu hiyerarşik yapı konusunda da, kimliği oluşturan hangi öğenin aslında daha baskın olduğu

1 I. Pavlovaite, "Being European by Joining Europe: Accession and identity politics in Lithuania " *Cambridge Review of International Affairs*, Cilt.16, Sayı 2, 2003, ss. 239-255.

2 S.Stroschein ve A. Ford, "What's In and Out? Social Identity Theory, Group Conflict, and Multiple Loyalties" 2003. www.allacademic.com/meta/p62812_index.html

3 Kimliğin çeşitli katmanlardan oluştuğu, insanların ve grupların kimliği oluşturduğu varsayılan tüm faktörlerin hepsine kendilerini aynı şiddetle bağlı hissetmediği, bazı faktörlerin daha derinde, 'esas' kimliği oluşturduğu fikri örneğin Huntington tarafından da paylaşılr. S.Huntington, "The Clash of Civilizations and the Remaking Of World Order", London: Touchstone Books,1998 [1996].

hakkında da çok çeşitli görüşler olduğundan, herkesi memnun edebilecek bir saptama yapmak kolay değerdir.⁴

Kimliğin önemli bir parçası da, insanları harekete geçiren etmenlerdir. Saf düşünce planında kalan ve eyleme dönüşmeyen fikirlerin, gerçekten kimliği oluşturan önemli faktörler olarak ortaya konulması pek de inandırıcı değerdir.⁵ Kimlik hem kişisel hem de grup seviyesinde önemlidir. Grup kimliği, kendimizi ve başkalarıyla olan ilişkilerimizi nasıl gördüğümüzle ilgili olduğu için hem bizim davranışlarımızı hem de başkalarının bize karşı olan davranışlarını etkiler. Avrupa'da, *Avrupa'nın* (beklenen) işlevini yerine getirmesini, Avrupalılar için bir sorumluluk olarak gören ve bunu yapmadığı takdirde sonucun hiçte i açıcı olmayacağını dile getiren pek çok kişi ve grup vardır. Groothues'in de dile getirdiği gibi kimlik oluşturulmasında ve geliştirilmesinde birbiriyle bağlantılı altı kuvvet sayılabilir: Bunlar, aile, dil, eğitim, hükümet politikaları, medya ve kimlik ikonlarıdır (milli marşlar, bayraklar, semboller).⁶

Avrupa Kimliği?

Avrupa kimliğini anlamaya çalışırken, gereken soyutlamanın seviyesini ayarlamakta çok zordur. Genel ifadeler yeterince bilgi veremeyeceği gibi çok fazla detaya girmektedir bitip tükenmeyecek küçük farklılıklara odaklanarak büyük resmi görmeyi engelleyebilir. Bu gibi sınırların belirlenmesini gelişmelerin akışına bırakmak daha akıllıcadır, çünkü bu konuda zorlamalarla belirli tanımlamalara ulaşma süreçleri, birleştirici olmaktan çok ayırıcı, dışlayıcı olabilmektedir.

Avrupa'daki pek çok düşünür ve gözlemciyi "bir Avrupa kimliği yoktur" sonucuna götüren, kimlik çeşitliliğine nasıl yaklaşılabilir? Örneğin, ulusal ve bölgesel kimlikler arenasındaki çeşitliliği, milli kimlikler arasındaki çeşitliği açıklamak için kullanılan argümanlarla anlamaya çalışabiliriz. Smith'in⁷ milliyetilikteki (korkunç) eşitliliği ve farklığı açıklamada kullandığı bazı kavramları kullanırsak, Avrupa kimliği konusundaki çok farklı yaklaşımları da bu kimliğin kaynağı olarak kabul edilen "derin kaynakların" eşitliliğine ve dahası bu kaynakların içindeki faktörlerin çok çeşitli permtasyonlarına bağlayabiliriz.

Kimlik tartışmalarında genellikle ortak kimliğe sahip olanların aynılığından, benzerliğinden, aidiyetinden ve ait olma duygusundan bahsedilir. Avrupa gibi kimliği oluşturan faktörler açısından aşılması zor (aşılması mı, korunması

4 T. Bryder, "A contribution from political psychology", T. Jansen (der.) *"Reflections on European Identity"*, 1999 içinde, s.42

5 E.K.Altas, "What is it ? Why do we need it ? Where do we find it ?" (der.) T.Jansen, *"Reflections on European Identity"* 1999 içinde, s. 57.

6 F. Groothues, *"Imagine: a European identity"*, 2002 http://www.opendemocracy.net/people-debate_36/article_330.jsp

7 A. Smith, "LSE Centennial Lecture: The resurgence of nationalism? Myth and memory in the renewal of nations", *British Journal of Sociology*, Cilt 47, Sayı 4, 1996, s.575-598.

Geri

Akademik
Bakiş

33

Cilt 5 Sayı 9
Kiş 2011

mı gerektiği tartışma konusu olan) bir çeşitliliğe sahip büyük bir coğrafya'da çeşitliliğe saygı ve bunun muhafazasına olan dikkat, çok küçük grupların paylaştığı kültürlerin ve çok az sayıda insanın konuştuğu dillerin ezilmesine, yok olmasına izin vermeyen bir yapının oluşması birleştirici olabilir.⁸

Uzun ve karmaşık tarihine bakıldığında, Avrupa'nın ne olduğu ve hatta ne derece *var* olduğu konusunda çok çeşitli fikirlerin olması gayet normal karşılanmalıdır. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran Roma Antlaşmasınının 237. maddesi, "Avrupalı" olan diğer ülkelere üye olmak için başvuru hakkı tanıdı. İlk bakışta çok açık gibi görünen bu maddenin şart koştuğu Avrupalılığın tespitinin, özellikle Avrupa'nın kıyısında olan ülkeler için aslında ne kadar zor (bazen imkânsız) olduğu sonradan anlaşıldı. Örneğin 1987'de hem Türkiye hem de Fas üyelik için başvurdu. Fas'a bir Avrupa ülkesi olmadığı için üye olamayacağı söylendi. Bazı gözlemciler göre de Türkiye ne tam Avrupalı, ne tam Orta Doğu'lu olmadığı için müzakereler başlamak için 2005 yılına kadar beklemek zorunda kaldı. Buna karşın 1990'da başvuran Malta ve Kıbrıs Rum Kesimi 2004'te tam üye oldular.⁹

AB kimliğinin tespitindeki diğer zorluk ise, bu konuda konuşan kişilerin her birinin de kendi sosyal geçmişi ve gelecek tasavvurunun farklı olmasıdır. Her ne kadar, büyük genellemeleri olduğu gibi kabul etmek doğru olmasa da, Avrupa konusunda kafa yoran seçkin gözlemcilerin, belirli bakış açılarından yaptıkları genellemeler çeşitli kesimlerin nasıl düşündüğünü de gösterdikleri için önemlidir. Bir örnek vermek gerekirse, Dupre'ye göre, Avrupa, kültürel temellerini Helen kültürüne, ahlaki söz dağarcığını Hıristiyanlığa ve siyasi bütünlüğünü de İslam'a borçludur. Avrupa tarihinin çoğu boyunca da "ümitsizce" bölünmüş durumda olmuştur.¹⁰

Çok genel, tarihsel değerlendirmelere bakarsak Avrupa'nın siyasi açıdan birbirine tamamen zıt fenomenlerin kaynağı olarak gösterildiğini görürüz: Örneğin, Avrupa dünyaya hem modern ulus-devlet despotizmini ve sistemli soykırımı hem de özgürlüğü 'öğretmiştir'. Avrupa Kimliği'ne nereden, ne kadar uzaktan bakıldığı da önemlidir. İçerden veya çok yakından bakıldığında aralarında çok büyük farklılıklar görülen Avrupalılar, Alman, İngiliz, Fransız diye ayrışırken, belirli uzaklıklardan 'Avrupalı' çatı tanımlaması altına girebilmektedirler.¹¹

8 Bu görüşün tam tersini savunan düşünürler de yok değildir. Buna göre, bir Avrupa demos'unun oluşması için, aynen ABD'nin yaptığı gibi veya Gana'da olduğu gibi, ortak bir dilin oluşması için devlet tarafından baskılar uygulanması veya en azından AB'de sınırlı sayıda (İngilizce, Fransızca ve Almanca) dilin prosedürel diller diye ayrıcalıklı hale getirilmesi gerekmektedir. bkz. M.Sassatelli, "An interview with Jack Goody: Europe, identity thefts and missed Renaissances" *European Journal of Social Theory*, Cilt.13, Sayı.4, 2010, ss.539-548.

9 M. Pace, "Notions of 'Europe Where does Europe's Southern Periphery Lie?'" Paper for presentation at the WD25 panel on Playing the Margin: Power, Agency and Resistance away from the Centre of Power, 47th Annual ISA Convention, San Diego, CA, 22-25 March, 2006.

10 L. Dupre, "Does Christianity have a role to play? (The Idea of Europe) *Commonweal* (26. 3. 2004), s. 11-14.

11 N. Chaban vd., "The European Union As Others See It" *European Foreign Affairs Review*, sayı.11, 2006, s.245-262.

Avrupa Kimliği, tanım gereği, milli kimliklerin daha stnde ve Avrupa apında paylaşılan ‘seyler’ üzerinde ykselmiştir, ykselecektir. Bir Avrupa kimliği olmadığını ileri sürenler Avrupa’da çok fazla çeşitlilik olduğunu ve tüm Avrupa’da paylaşılan değerlerlerden, kanunlardan, yönetim örgütlenmesinden bahsedilemeyeceğine vurgu yaparlar. Buna karşı olanlar, Avrupa’da çeşitliliğe rağmen tüm Avrupa’da paylaşılan tarihi bir mirasın sosyal, kültürel ve siyasi değerlerin olduğunu ileri sürerler. Bir bütün olarak tarihsel mirası şekillendiren faktörler sıklıkla dinsel miras ve Aydınlanma’nın rasyonel mirası, siyasi mücadeleler sonucu ortaya çıkan demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi değerler olarak ileri sürülür. AB’yi Avrupalılığın en etkin temsilcisi olarak grsek, bugün, AB’nin üzerinde en fazla durduğu değerlerin [liberal] demokrasi, [kapitalist bir] pazar ekonomisi, AB’nin temelinde yatan felsefede özel bir yeri olan ‘sürekli barış’ (Kant) fikrinin ve bu değerlerin baskınlığının devam etmesi ve mümkünse AB’ne komşu bölgelerde de etkin hale gelmesi olduğu görülür.

Avrupa kimliği üzerindeki birbirinden çok farklı görüşlerin olmasının en önemli sebebi, bu kimlikle ilgili yargılara ulaşabilmek için sorulması kaçınılmaz olan temel soruların dahi çok fazla olmasıdır: Kimler Avrupalıdır? Avrupa nedir? Tarihsel kaynakları nelerdir? şu andaki Avrupa nasıl tarif edilebilir? Avrupa’nın nereye gitmesi gerekmektedir? Bu konularda ana damar veya marjinal, birbirleriyle, daha fazla taraftar bularak, verilecek nihai cevaplarda söz sahibi olmak isteyen pek çok akım vardır. Literatüre baktığımızda, bu algıların, grupların genel ideolojik duruşuyla (liberal, muhafazakâr, sosyal demokrat, çevreci vs), sınıfsal mensubiyetle, etnik arka planla, eğitim düzeyiyle, yaşam tarzıyla, mesleki statüyle, yabancı dil bilip bilmemekle, başka bir Avrupa ülkesinde yaşamış/ yaşamakta olup olmamakla, yaşla ve benzeri pek çok faktörle ilgili olduğu görülür.

Avrupa kimliğini ortaya çıkaran süreç anlamında *Avrupalılaşma* terimi de sorunsuz olarak kullanılamamaktadır. Kuşkusuz, Avrupa’nın Avrupalılaşması veya Avrupa Kimliği yeni bir fenomen değil, değişik yapısal şartlara ve değişen aktör kimliklerine göre şekillenen tarihsel bir süreçtir.¹² (Olsen Avrupalılaşma teriminin beş farklı kullanımını tespit etmektedir:

1. Dış sınırların değerşmesi (rneğin genişleme) yoluyla Avrupalılaşma.
2. Kurucu prensiplere dayalı değerler düzeninin ve Avrupa seviyesinde yönetim kurumlarının gelişmesi yoluyla Avrupalılaşma.
3. Ulus ve ulus-altı yönetim şekillerinin Avrupa siyasi merkezine ve Avrupa çapındaki değerlere uyması yoluyla Avrupalılaşma.
4. Avrupa’ya özgü siyasi örgüt ve yönetim şekillerinin ihracı yoluyla Avrupalılaşma.
5. Birleşmiş ve siyaseten daha güçlü bir Avrupa için siyasi proje yoluyla Avrupalılaşma.

12 T. Flockhart, “The Europeanization of Europe: The transfer of norms to Europe, in Europe, from Europe” International Studies Association Annual Convention San Diego 22 March – 25 March 2006 <http://convention2.allacademic.com/index.php?cmd=isa06>

Olsen'e göre, bu beş yol için kullanılan değişik süreçler vardır: "kuralların uygulanması, amaca yönelik karar alınması, tecrübeyi öğrenme, rekabetçi seçicilik ve fikrinsel difüzyon".¹³

Avrupa'nın *Avrupalılaşması*, diğer bir deyişle mevcut olduğu kadarıyla Avrupa kimliğinin tarihi oluşma safhaları şöyle sıralanabilir:

1. 1500'e kadar geçen dönem: Avrupa'nın, özellikle kendi varlığını tehdit eden 'Öteki'nin (örneğin, Araplar ve Osmanlılar) ortaya çıkmasıyla, kendini keşfedişi.

2. 1500-1850, Ön-Avrupalılaşma dönemi: Deniz yollarının keşfi ile fikirler ve maddi zenginlik Doğu'dan Avrupa'ya aktı ve içsel bir Avrupalılaşma ile ekonomik ve teknolojik üstünlük sağlamaştırdı ki bu daha sonra dışa dönük Avrupalılaşmayı getirdi.

3. 1850 – 1914, Başlangıç Avrupalılaşma dönemi: Gücünü sağlamaştıran Avrupa, bu gücü kaynak aktarımı için sömürgeler bulmakta ve Avrupa yönetim ve örgütlenme ilkelerinin buralara yaymakta kullandı.

4. 1919'dan Günümüze, Çağdaş (içe dönük) Avrupalılaşma: Avrupa'nın yeniden-Avrupalılaşması, emperyal fikirlerden, liberalliğe, demokrasiye ve sömürge-karşıtlığına belirli bir geçişi söz konusudur. Yeni Öteki, Avrupa'nın kendi "savaş-delisi" geçmişidir.

5. 1945'ten günümüze, Çağdaş (dışa dönük) Avrupalılaşma ve "AB'leşme": Avrupa tekrar kendi değerlerini dünyaya yaymaya çalışmaktadır.¹⁴ Kuralsal içerik sürekli olarak yeni ve daha özel durumlar için detaylanmaktadır.¹⁵ Bu dönemde çok önemli bir fark olarak kendi değerlerinin yayılmasında, özellikle 1990 sonrasında, Avrupa'nın ABD'nin aksine askeri metotları kullanmadığı söylenebilir.

Avrupalılaşma sürecinin, AB içerisinde dahi milli kimliklere olan bağlılığa göre bir Avrupa kimliğine olan bağlılık konusunda alması gereken uzun bir yol olduğu tabii ki açıktır. Örneğin, 1999'da yapılan bir ankete göre her 10 AB vatandaşından 6'sı kendini *çok* veya *oldukça* Avrupa'ya bağlı hissederken, Portekiz (% 52), İrlanda (%53) Danimarka (% 56), Yunanistan (% 60) ve Birleşik Krallık'ta (% 67) "kendini sadece milli kimliğe ait" görenlerin oranı, belirli oranlarda Avrupa'ya bağlı olanlardan çok fazladır.¹⁶ Avrupa'daki milliyetçilik

13] Olsen, "The many faces of Europeanization." Journal of Common Market Studies, Cilt. 40, Sayı. 5, 2002, s.923-924.

14 Grup içinde veya grup üyesi olabileceğini düşünenler için Avrupalılaşma pozitif bir süreç olurken, grup dışındakiler için kültürel züppelik beyinlerin kolonileşmesi, kendi kültürüne ihanet, anlamsız, affedilemez bir aşağılık duygusu anlamına gelebilir. Bryder, a.g.m.

15 J. Olsen, a.g.m.'den özetleyen T. Flockhart, a.g.m. <http://convention2.allacademic.com/index.php?cmd=isa06>.

16 Avrupa Komisyonu "How Europeans See Themselves" Brüksel, 2001, s.12 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives_en.htm.

anlayışlarının da yekpare olmadığına dikkat etmek gerekmektedir. Bazı milliyetçilik anlayışları daha *politik*, diğer milliyetçilikler *kültürel* olabilmekte ve kan bağına vurgu yaparken diğer kültürlerden olanlara vatandaşlık verilmesine direnebilmektedir.

Gellner'in bu durum için bir açıklaması vardır. Modern bir toplumun tam bir yesi olabilmek için, bireyin, o toplumun Yüksek (yazılı, eğitimle aktarılan) Kültürünü edinmesi gerekir.¹⁷ Bu durum, özellikle aksanları veya görünümleri dolayısıyla yabancı oldukları belirgin olanlara karşı daha st düzeydeki dışlanmayı da kısmen açıklar. Avrupa'daki liberal demokrasilerde de ortak kimlik algısı, sadece ortak bir siyasi yapı altında yaşıyor olmaktan değil paylaşılan dilden, tarihten, kültürden ve hatta etnik kökenden gelmektedir; artan etnik köken oğulculuğuna rağmen hala bu ülkelerde çok kolay görüleceği gibi çoğunluk '*ev sahibi*' millettendir.¹⁸

Alt Başlıklarla Avrupa Kimliği

Avrupa kavramını ve kimliğini bazı konularda, alt başlıklara sığınarak, hiç olmazsa bazı yönleriyle anlamaya, analiz etmeye çalışmak belki mümkün olabilir.

Coğrafya

Çok sık bir şekilde, Avrupa'nın Atlantik'ten Urallar'a kadar uzandığı söylenir. Davies'in de belirttiği gibi, Urallar aslında doğal bir sınırlayıcı olacak kadar yüksek değildir.¹⁹ Fakat, BAB'ın eski Genel Sekreteri Willem van Eekelen gibi Avrupa'nın *tümünün* Vladivostok'tan San Francisco'ya kadar uzandığını kabul edenler de vardır. nl tarihi, Leopold von Ranke de Amerika'nın Avrupa'ya ait olduğunu, Rus İmparatorluğu'nun da Avrupa sistemine dahil olduğunu belirtmişti.²⁰ Avrupa kimliğinin 'coğrafi' olarak oluşmadığı çok açıktır. Bu kimliğin sınırları antik çağdan beri bir kesinliğe kavuşmamıştır ve gelecekte de değişeceği muhakkaktır.²¹

Tarih

Bir Avrupa Kimliğinin olduğunu ve bunun kaynaklarından birinin ortak bir Avrupa tarihi olduğunu söyleyenlerin sıkça dile getirdiği temalara göre Orta ağın başlangıç dönemlerinden beri Avrupa'daki siyasi süreçler birbirleriyle bağımlıydı. Zamanla kabileleri, halkları, hanedanları, sınıfları, devletleri ve imparatorlukları birbirine bağlayan karmaşık bir ilişkiler sistemi oluştu; en

17 E. Gellner, "*Encounters with Nationalism*", Oxford: Blackwell, 1994, s.42-43

18 P.B. Lehning, "European Citizenship: Towards a European Identity?" *Law and Philosophy*, Cilt. 20, Sayı. 3, 2001 ,ss. 239-282.

19 N. Davies, "*Europe*" Oxford: Oxford University Press, 1996.

20 H. Schneider "The dimensions of the historical and cultural core of a european identity", Jansen, T. (Der.) "*Reflections on European Identity*", 1999 içinde, s.9.

21 Dupre, agm.

Geri

Akademik
Bakiş

37

Cilt 5 Sayı 9
Kış 2011

azından elitler düzeyinde diğer Avrupa toplumları hakkında oldukça fazla bilgi birikimine ulaşıldı.²² Belirli bir Avrupa toprağı üzerinde hayat tarzları, gelenekler ve davranışsal örgülerin Avrupa kültürü olarak tanımlanabilmesi mümkündür. Bu anlamda, ulus-devlet sınırları içerisinde dahi belirli siyasi kültürlerden bahsetmek pek kolay değildir.²³

Çok küçük alanlarda bile çok fazla çeşitlilik içinde yaşamış olan bölgelerin varlığı da uzun tarihsel süreçlerin yekpare bir Avrupa yaratmaya yetmediğini gösterir. Belki de daha verimli bir yöntem tarihte ortaya çıkan hangi karakteristiklerin Avrupa çapında, hangi oranlarda paylaşıldığına daha çok dikkat etmek olabilir. Bununla birlikte, pek çok tarihçi, hükümdarlığı 768-814 arasında olan Şarلمان'dan bu yana Avrupa hakkında konuşulabileceğini ileri sürmüştür. Domenach buna karşı çıkar ve Avrupa toplumunun Avrupa nihilizminden doğduğunu söyleyerek, yine çok taraftar bulan önemli bir görüşü dile getirir. O'na göre, en sonunda Avrupalıları birleşmeye iten çok 20 yüzyıldaki iki büyük totaliter sistemin, Marksizm-Leninizm ve Nasyonal Sosyalizmin yarattığı yıkımdır.

Gulag ve Auschwitz, "sonu getirecek felaketten" önceki "son uyarılar" olarak görüldü. Rakamlar ürperti verecek kadar açıktı. 1. Dünya Savaşı, 10 milyon ölü; 2. Dünya Savaşı, 45 milyonu Avrupalı olmak üzere, 55 milyon ölü. Bu eğilimin devam etmesine izin verilmesi halinde kıyametvari bir 3. Dünya Savaşı olasıydı. Dolayısıyla, 'Avrupa birleşmesi' aynı kültürel mirastan çıkan iki ideolojinin meydan okumasına karşı ortaya çıkmıştır.²⁴ Karl Jaspers'in on yıllar önce dediği gibi Avrupa, kendi zengin tarihinden neşet etmiş iki ideal tip, Balkanlaşma veya Helvetizasyon²⁵ arasında bir seçim yapmalıydı²⁶ ve halen de bu iki seçeneği ve sonuçlarını sürekli 'işleyen' veya 'çatışan' Avrupa vizyonları çerçevesinde değerlendirmek zorundadır.

Avrupa Birleşme hikâyesinde adı geçen pek çok kişinin belirli bir plandan ziyade, bir engelle karşılaşınca yolunu değiştiren su gibi davrandıkları söylenebilir. Örneğin, bir Avrupa Birleşik Devletleri için 1929'da çağrıda bulunan Aristide Briand, ekonomik bir birleşme önerirken, aynı yıl Wall Street'in çökmesinden sonra siyasi bir yaklaşımı tavsiye etmişti. 1950 baharında, Avrupa ülkeleri siyasi egemenliklerine sıkı sıkıya bağlı olduğu için siyasi yolun tıkalı olduğunu ve birkaç ülke arasındaki ekonomik birleşme girişimlerinin başarısızlığını gören Jean Monnet daha düşük seviyede (sadece kömür ve çelik)

22 T. Jansen, "European Identity and /or the Identity of the European Union", T. Jansen (der.) "Reflections on European Identity", 1999 içinde, s.27

23 Bryder, a.g.m.

24 G. Trausch, "Consciousness of European identity after 1945", T.Jansen (der.) "Reflections on European Identity", 1999 içinde, s. 21-22.

25 *Helvetia*, Modern İsviçre'nin batısı ve kuzeyinde yer almış tarihsel bir bölge adı. Pek çok milli ve kültürel miras çeşitliliğine rağmen bir siyasal kimliğin elde edilebildiği yer.

26 Schneider, a.g.m., s.12

bir ekonomik yaklaşımı (bir ortak pazar) seti. Monnet, ilk havuzun (kömür ve elik) diğerlerine (tarım, enerji, ulaşım) yol aacağına inandı; gerektede, ortak bir pazara 40 yıl içerisinde geçildi ve bu tahmin doğru ıktı.

Monnet ayrıca ekonomik yaklaşımın, eninde sonunda politik birliğe de yol açacağını düşündü fakat ulusal egemenliğe bağlılık öngörülenden daha güçlü ıktı.²⁷ Avrupa bütünleşmesini sağlamak için ekonomik yaklaşımın seçilmesi (veya seçilmek zorunda kalınması) on yıllar boyunca oluşan AET/AB kimliğini de belirledi. Sıklıkla, içerde ve dışarıda Avrupa'yı bir bütün olarak temsil ediyor görülen AB, temelde ekonomik bir varlık (*entity*) olarak algılandı. Tüm ortak bir dış politika ve güvenlik politikası oluşturma çabalarının başarısızlığı, Maastricht anlaşmasında istenen seviyede bağlayıcı hükümlerin olmaması, AB'nin niçin sıradan insanlarca ekonomik bir makine/ düzenleme olarak algılandığını açıklar; bu devam ettiği sürece, AB, etten ve kandan oluşan vatandaşları tarafından bir kader birliği olarak algılanamaz.²⁸

Savaş, Avrupa'nın kendini yiyip bitirmeye devam edemeyeceğini apaçık ortaya çıkarmıştı. Pek ok Avrupalının Fransa ve Almanya arasındaki uyumu sağlama isteği bu Şekilde açıklanabilir. Monnet'e göre Avrupa'nın geleceği Fransa ve Almanya'ya bağlıydı. Fransız- Alman eksenini Avrupa'nın motoru yapma projesi, Almanya'nın da istekli olmasını ve kendisini Batılı siyasi modele geri dönülemez bir Şekilde bağlamasını gerektiriyordu.²⁹

Avrupa kimliğinin oluşmasında ve evriminde tüm itici glerin Avrupa'nın içinden soyut fikirlerden geldiği Şeklinde yaygın, yanlış bir görüş vardır. Oysa hemen tüm gruplar için söylenebilecek bir gözlem, dışarıdan bir tehditle gerilen ortamlarda üyelerin birbirine yaklaşması, aralarındaki kk sorunları göz ardı etmeleri ve yumuşama dönemlerinde bağlarının gevşemesi ve kendi aralarında çatışmayı daha kolay göze almaları, Avrupa için de rahatlıkla söylenbilir. Avrupa kimliğinin çok açık olmasa da oluşmasında yüzyıllar boyunca dışarıdan gelen tehditlerin ve Avrupa dışındakilerle gittikçe artan etkileşimin önemi vurgulanmalıdır.

Kültür ve Din

Her ne kadar, AB vatandaşları arasında tüm Avrupa'da paylaşılan bir Avrupa kültürel kimliğinin olduğunu düşünenlerin oranı % 38 ve bu fikre karşı çıkanların oranı % 49 olsa da³⁰ Avrupa'da ortak bir kültürden bahsetmek oldukça zordur. Fakat toplumların kültürünü Şekillendiren en önemli öğelerden olan din konusunda farklı fikirlere dikkat çekmek gerekir. Bir yanda, Avrupa kültürünün temel dayanağının, en azından kısa bir süre öncesine kadar, din olduğunu

27 Trausch, a.g.m.

28 Trausch, a.g.m.

29 Trausch, a.g.m.

30 Avrupa Komisyonu, "How Europeans...", a.g.e.

Geri

Akademik
Bakiş

39

Cilt 5 Sayı 9
Kiş 2011

ileri süren kesimler vardır ve bu temelden uzaklaşmak Avrupa'nın çöküşünü getirecektir.³¹ Diğer taraftan, tarihte, bir Hıristiyan Avrupa'nın var olup olmadığı tartışmalıdır.³² Bir zamanlar Hıristiyanlığın Avrupa'da en baskın kültürel faktör olduğu kabul edilse dahi, bu dinin" dört asırdır Avrupa'nın içinden gelen karşı koyma ve terk etme yüzünden bir sekülerleşme süreci sonunda "geri adım" attığı ve laiklik ilkesini kabul ettiği görülmelidir.³³ Hıristiyanlığa olan tarihi borç kabul edilmekle beraber, kendini artık bir Hıristiyan olarak tanımlamayanların daha ağırlıkta olduğu söylenebilir.

Papa'ya göre, Din (Hıristiyanlık) Avrupa kimliğinin çok önemli bir unsurudur ama ne yazık ki diğer dinleri koruyan Avrupa yasaları Hıristiyanlığı korumamaktadır. Papa bu duruma dikkat çekerek, çok kültürlülüğün öğrettiği başkalarının kutsallarına saygıyla yaklaşmayı ancak "kendi kutsalımızdan ve Tanrımızdan uzaklaşmamışsak" yapabiliriz, demektedir. Papa, Hıristiyan inananlarına, kendilerini "yaratıcı" bir azınlık olarak görmelerini ve Avrupa'ya kendi mirası içinde en iyi kısımları tekrar canlandırması için yardım etmelerini için tavsiye etmektedir.³⁴

Papa'ya göre Avrupa kimliğini belirleyen unsurlar şöylece dile getirilebilir: Birinci unsur insan haklarını ve onurunun herhangi bir devletin egemenlik haklarının üstünde olduğudur. İkinci önemli unsur tekeşli evlilik ve ailedir. Evlilik kurumunun ve Ailenin tehlikede olduğu ortadadır. Eğer bu kurumlar ortadan kalkar veya temelden değişirse Avrupa bildiğimiz Avrupa olmaktan çıkacaktır. Papa, eşcinsellere evliliğe muadil bir hukuki statünün tanınmasının insanlığın tüm ahlaki tarihinde evliliğe ayrılan yerin dışında bir gelişme olduğunu dile getirmektedir. Papa gibi düşünenleri rahatsız eden tarihi gelişmeler sonucunda Avrupa'da, genel demokratikleşme paralelinde, insan haklarının bir parçası olarak, dinsel özgürlüğün alabildiğine yaşandığı, hatta dinin ticarileştiği söylenebilir.³⁵

Sosyal bilimlerde çok tartışılan ve kabaca, modernleşmenin sekülerleşme getirdiğini savunan 'sekülerleşme teorisi', bu teoriden desteğini çekmiş olan Berger'e göre dahi, dünyadaki gelişmeler içinde bir istisna teşkil eden Batı Avrupa için geçerliliğini korumaktadır. Sekülerleşmenin önemli göstergeleri olarak ifade edilen inançlar, kilise-bağlantılı sosyal davranışlar ve dramatik bir şekilde ruhban sınıfına yeni üye kazanımlarına bakıldığında bu görülmektedir. Uzun süredir, kıtanın kuzeyindeki ülkelerde gözlemlenen bu eğilim 2. Dünya Savaşı sonrasında hızlı bir şekilde güneyi de etkisi altına almış, İtalya, İspanya ve Yunanistan gibi ülkelerde de gözlemlenmektedir.³⁶

31 Bkz, örneğin, A.J. Menendez, "A Christian or a Laic Europe? Christian Values and. European Identity," Ratio Juris, Cilt. 18, Sayı. 2, 2005, s. 179-205.

32 R. Stark, "Secularization, R.I.P.," *Sociology of Religion*, Cilt 60, Sayı 3, 1999, s.260.

33 P. Bruckner, "Avrupa: Pişmanlık ve Bitkinlik" *Cogito*, Sayı 39, 2004, s. 258

34 Benedict XVI "Europe and Its Discontents" *First Things*, Sayı 159, 2006.

35 Benedict XVI, a.g.e.

36 P.L.Berger, "Secularism in Retreat" *National Interest*, Sayı 46, 1996/97, ss.3-13. İronik bir şekilde en ateşli misyonerlik faaliyetlerine sahne olmuş Afrika'dan bazı Siyah din adamlarının, ihtiyaç olduğunu gördükleri için Hıristiyanlığı canlandırmak adına Avrupa'ya gelmesi de bu gelişmeye işaret etmektedir.

Doğasıyla, AB yasa ve yönetiminde Hıristiyanlığın daha fazla önemsenmesini isteyen görüşler tarihsel sekülerleşme trendi karşısında şu ana kadar istediklerini elde edememiştir. Ayrıca, Joschka Fischer ve benzer düşünenlerin dile getirdiği gibi, Hıristiyanlığa mevcut durumdan daha fazla sosyal önem verilmesi (de-sekülerleşme) öncelikle seküler kesimleri, daha sonra da Hıristiyan olmayan kesimleri dışlayıcı, yani Avrupa için bütünleştirici değil, bölücü bir hamle olacağı için gerçekleştirilmesi çok zor bir dilektir. Bu kesimler içinde sayıları 20 milyon civarında tahmin edilen Avrupa'nın 2. büyük dinini oluşturan Müslümanlar özel bir öneme sahiptir. Fischer'e göre, Avrupa'daki Müslüman azınlıklar bir fırsat olarak görülmelidir, aksi takdirde "Avrupa çok derin bir kargaşa içine girer." Dinî tonlar taşıyan bir kültür savaşının "her iki taraf için de büyük felaket" olacağını söyleyen Fischer'e göre böyle bir çatışmanın Avrupa'da sağcı grupların 'radikalleşmesine' ve 'yabancı korkusunun' artmasına yol açacaktır.³⁷ 20 milyona yaklaşan Avrupa'daki Müslümanların da Avrupa'nın kimlik şekillenmesinde önemli rol oynayacağı açıktır. Avrupalı Müslümanların özellikle 11 Eylül sonrası ortaya çıkan siyasi atmosferde kendilerini radikal düşünceye sahip İslami gruplardan ayırıştırma çabası içine girmişlerdir.

Avrupa Üzerine Bazı Güncel Düşünceler

Touraine'e göre Avrupa "daima bir kavram, bir istek/arzu olarak üretilmiştir; bugüne kadar tam anlamıyla bir gerçeklik olmamıştır". Bulduğumuz noktada Avrupa fikri ilerlemeden çok gerileme döneminde. "Avrupa var olması gerektiği gibi değil. Avrupa bir şekil, bir fikir, bir mantıktır, ancak yaşanmış./yaşanan bir gerçeklik değildir".³⁸ Bununla beraber, Touraine, aynı zamanda günümüzdeki Avrupa'yı oluşturan, şekillendiren çok sayıda somut gelişmeyi de göz ardı etmemektedir. AB üyesi ülkelerde yasaların Brüksel'den gelen yönetmeliklere uydurulmaya çalışılması, Avro'nun kabulü ve kısmen de olsa sınırların kaldırılması anlamına gelen pek çok ülkenin ortak vize vermesi gibi...³⁹

Touraine'e göre, eğer merkez Avrupa modeli ele alınırsa, bir Avrupa modelinden bahsetmek mümkün olabilir ki, bu model Avrupa'yı aşmış bir Batı modeli olmuştur. Bir Avrupa medeniyeti ve toplum tipi vardır. Avrupa ilk büyük modernleşme modelini yaratmış ve bu sayede ilerleyerek, 4-5 asır dünyaya hakim olmuştur. Avrupa tarihine bakılırsa birinci ve ikinci sanayi devrimleri ve alt kesimlerin ayaklanmaları görülür. Önce krala karşı halk, ulus ve cumhuriyet ayaklanması olmuştur. İkincisinde, işçi sınıfı kapitalist elit yönetimine baş kaldırmıştır. Üçüncüde sömürgeler bağımsızlık kazanmış, dördüncüde kadınlar özgürleşmiştir. Beşincisi, çocukların özgürleşmesi olabilir. Bunlar bittikten sonra geriye kalan, dinamik olmayan bir ticaret dünyasıdır.⁴⁰

37 Bkz. www.abhaber.com/haber_sayfasi.asp?id=10286

38 A. Touraine, "Avrupa'nın Geleceği İslam Dünyasıyla İlişisine Bağlı", *Cogito*, sayı 39, 2004, s.269.

39 A.Touraine, a.g.m ,s.270.

40 A. Touraine, a.g.m, s.271. Karşılaştırınız, T. G. Ash, 'With this timid choice of leaders, the EU may have the faces it deserves', *guardian.co.uk*, 25 Kasım 2009.

Buna karşın bir Avrupa Kimliği'nin şekillenmekte olduğunu düşünen Habermas'ın da dikkat çektiği gibi "daha birleşmiş bir Avrupa" fikrinin, destekçi sayısı ve onların istiyakları bakımından iniş ve çıkışları vardır. Örneğin, Avrupa bütünleşmesinin ilk kuşak savunucuları akıllarındaki projeden ABD örneğini dikkate alarak "Avrupa Birleşik Devletleri" diye söz ederken⁴¹ günümüzde tartışmaya katılanlar, federal devlet modelinden uzaklaşmış federasyon terimini bile kullanmaktan kaçınmaktadır.⁴² Habermas niçin daha yakın bir birlik projesinin, sürdürülmesi gerektiğini sormaktadır. İlk amaçların -kanlı savaşlar tarihine son vermek ve Almanya'yı bir şekilde kontrol altına almak- önemlerini yitirdiği söylenebilir; yine de birleşmiş bir Avrupa'nın refaha ve büyümeye giden en emin yol olduğu temel fikri önemini ve baskınlığını korumaktadır.

Habermasa göre, 15 Şubat 2003'te Londra, Roma, Madrid, Barcelona, Berlin ve Paris'te Irak'ta savaşa karşı yapılan gösteriler "bir Avrupa halkının doğuşunun sinyali" anlamına geliyordu.⁴³ Habermas'a göre "karşılaştırmalı kültür analizi açısından, kamusal kolektivistler ile kişiye özel bireyciliğin benzersiz Avrupalı birleşiminden söz edebiliriz... Avrupa'nın moderniteye doğru ve modernite süreci içindeki yolu, Avrupa'ya özgü sınıf ve cinsiyet deneyimlerini yansıtan belli bir toplumsal normlar mirası da bırakmıştır." Böylece, toplu pazarlık, sendikalar, sosyal yardım hizmetleri, kadın ve çocuk hakları gibi değerler Avrupa'da dünyanın geri kalan kısmına oranla daha meşru görülmekte, AB'nin belgelerinde dile getirilmektedir.⁴⁴

Avrupa fikrinin oldukça muğlak olduğu kabul edilse dahi, Modernite üzerine yazan pek çok yazardan ilham alarak, dünyanın geri kalan pek çok bölgesiyle karşılaştırıldığında belirli bir 'Modern Avrupalı' imajı çizilebilir. Avrupalılar, özellikle 2004 öncesinde AB üyesi olabilmiş Batı Avrupalılar için, bazı baskın ortak karakteristikleri dile getirmek mümkün olabilir. Örneğin Avrupalılar rasyoneldir, burada, kapitalist piyasa düzeni hâkimdir, oldukça fazla sekülerleşmiş (post-Hıristiyan) bir yapı vardır. Bu genellemeler yeterince spesifik olmadığı için kendi aralarında her konuda anlaşmaları sonucunu da çıkarmaz ama yine de sözü edilen ülkelerin ilişkilerini son 65 yıldır barış içerisinde yürüttükleri gibi gözlemler yapılabilir. Bu bağlamda bu bölge, 'gerçek Avrupa' algılamasına sıkça maruz kalmakta ve dünyada sayılı barış ve refah bölgeleri arasında yerini almaktadır. AB gerçekten de cazip bir model ve birliktelik oluşturmuştur. Jansen'e göre, Avrupa, ikiye bölünmeye ve komünizmin meydan okumasına başarılı bir şekilde karşılık vermiştir.⁴⁵

41 Örneğin, Churchill, bir çeşit Avrupa Birleşik Devletleri kurulmasını çağrısında bulunmuştu. Churchill Britanya'nın doğal olarak bir arkadaşı ve destekleyici olmasını ama dışarda kalmasını tasavvur ediyordu .Schneider, a.g.m, s.10).

42 J. Habermas, "Avrupa'nın Niçin Bir Anayasaya Gereksinmesi Var?" *Cogito*, sayı 39, 2004, s.302.

43 Bkz. <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,884292,00.html>

44 Habermas, a.g.m., s.307.

45 Jansen, "European identity ... " a.g.m.

Batı hakkında onun tarihinden ve güncel duruşundan kaynaklanan olumlu veya olumsuz fikirler yaygındır. Özellikle sömürgecilik tarihinin içerden de kıyasıya eleştirilmesine olduķa sık rastlanılır. Bruckner'in de belirttiği gibi Avrupa'nın sadece geçmişte yaptıklarıyla değil bugün de yapması gerekip de yapmadığı veya başaramadığı Őeylerle (Yugoslavya'daki olaylar karşısındaki ataleti, Ruanda'da çok geç kalışı, Çeçenistan'daki katliamlar karşısında sessiz kalışı gibi) suçlanması mümkündür. Ama Bruckner'e göre Batı sadece emperyalist irade ile tanımlanamaz. Avrupa tarihi haçlı seferlerinin ve zenginlik peşinde koşanların yağmacılığına indirgenemez. Çünkü o zaman geçmişte Batı'nın egemenliğinde bulunmuş olanların Şimdi neden Avrupa'ya katılmaya batılı değerleri kabul etmeye istekli olması açıklanamaz.⁴⁶

Daha Güçlü bir Avrupa Kimliği için Modeller

Avrupa tanım bir tarafa, daha küçük ve nispeten daha homojen bir birim olan AB bütünleşmesinin en son Őeklinin (*finalit politique*) ne olması gerektiği üzerinde dahi Avrupalı kesimler arasında oydaşma yoktur. Bu da, Avrupa kimliğinin, AB projesine benzer, ondan çok daha geride, yapım aşamasında olduğunun bir başka kanıtıdır. Burada iki ideal tipten bahsediliyor. Birincisine göre, Avrupa çapında demokratik Şekilde seçilen federal yetkilere sahip kişiler veya kurumlar olmadan, ye ülkeler arasında *ad hoc* işbirliği yapılması için kurumsal mekanizmanın kurulması daha geek ve de milli politikalara daha fazla alan bırakan bir yapıyla yetinilmesi gerekir. İkinci ve tam tersi görüşe göreyse, AB (ve zaman içerisinde, AB'nin genişlemesiyle belki de hemen hemen tüm Avrupa) daha sıkı, federal, bir ulus-devlet gibi, tek merkezi otoriteye, federal prensiplere, i ve dış güvenliği garanti altına alan kurumlara (rneğin tek ordu) sahip olmalıdır.

AB bağlamında değerlendirilirse, Avrupalılık kimliğinin daha da gelişebilmesi için milli kimliklere olan bağlılığın azalması mı gerekir? Avrupa'nın birleşmesine olan milliyetçi tepki yabancılara karşı olan hislerden mi yoksa milli kimlikten duyulan gururdan mı kaynaklanmaktadır? Eğer milliyetçiliğin en önemli istemlerinden birisi ulusu ve ulus-devleti daha güçlü yapmaksa, AB yeliğinin mensup olunan milleti ve ulus-devleti dünyada daha önemli ve güçlü bir devlet yapması mümkün olduğuna göre, teorik olarak AB yandaşlığı milliyetçilikle uzlaşmaz olmaktadır.

2004 sonundaki bir kamuoyu araştırmasına göre (EB 62) AB vatandaşlarının % 47'si kendilerini hem milli devletlerinin hem de Avrupa'nın bir yesi sayarken % 41'i sadece ulus devletlerinin vatandaşı olarak görmekteydi. Yüzde 86'sı ülkelerinden % 68'i de Avrupalı olmaktan gurur duyuyordu. Sırasıyla

46 Bruckner, a.g.m., s.259

kendilerini ülkelerin (% 92), bölgelerine (% 88), şehirlerine (% 87) ve Avrupa'ya (% 67) bağlı hissediyordu.⁴⁷ Yeterince palazlanamadığı için hayıflanılan Avrupa kimliğinin, nasıl daha da güçlendirileceği ile ilgili değişik modeller, stratejiler ileri sürülmektedir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Kültür Avrupa'sı, ya da "milletler ailesi"

Buna göre, ortak tarihe, kültüre, din, felsefe, siyaset bilimi ve sanat alanındaki ortak hareketlere vurgu yapılmalıdır. Bu durumda, Türkiye muhtemel adaylar arasından çıkarılmaktadır. Bu görüşe karşı çıkanlar, bunun Avru-milliyetçilik olduğunu, AB içinde dışlayıcı olacağını (örneğin Avrupa kökenli olmayan göçmenlere karşı) ve küresel politikayı gereceğini, en kötü durum senaryosunda da medeniyetler çatışmasına katkı yapacağını söylemektedir.

Vatandaşlar Avrupa'sı, ya da "anayasal vatanseverlik"

Diğer yandan liberaller ve cumhuriyetçiler, ortak bir kamusal alan ve siyasi katılım çerçevesinde ifade edilen evrensel demokrasi prensibi, insan hakları, hukukun üstünlüğüne vb. dayanan ortak bir siyasi kültürü ya da sivil kimliği (ya da "Habermas'ın ifadesiyle "anayasal vatanseverlik") savunmaktadırlar. Onlara göre, kültürel kimlikler ve dini inançlar, özel (kişisel) alanda kalmalıdır. Avrupa kimliği ortak siyasi ve sivil (*civic*, yurttaşlıkla ilgili) pratiklerden, sivil toplum örgütlerinden ve güçlü AB kurumlarından çıkacaktır. "Çeşitlilikte Birlik" sloganı farklı kültürel değerlere bağlı olanların ortak siyasi ve sivil değerleri paylaşması anlamına gelmelidir. Birliğin sınırlarını kültür değil siyaset belirlemelidir. Bu görüş, özel ile kamusal ve sübjektif ile evrensel arasına getirdiği "suni" sınırlar yüzünden sıkça eleştirilir. Eleştirenlere göre, demokrasi ve insan hakları evrensel değildir; kendileri de belirli bir kültürel gelenekten neşet etmiştir.⁴⁸

Karşılaşmalar Alanı olarak Avrupa

İnşacılar (Constructivists), Avrupa Kimliği'nin artan sivil, siyasi, kültürel değişimler ve işbirlikleri sayesinde ortaya çıkabileceğine inanmaktadırlar. Kimlikler sürekli bir değişim içerisindeyken, Avrupa Kimliği pek çok anlama gelebilecek ve aidiyet duygusu diğerleriyle ilişkiler çerçevesinde sürekli tekrar ve tekrar tanımlanacaktır. "Çeşitlilik içinde Birlik", kolektif siyasi ve kültürel pratiklere katılım manasına gelecektir. AB sınırlarını sabitlemek yanlış ve imkânsızdır.

Eleştirenlere göre bu fikir insanların hızlı değişim içindeki bir dünyaya adapte olma becerilerine aşırı vurgu yaparken onların istikrara olan ihtiyaçlarını yeterince göz önüne almamakta, küçümsemektedir. Çok fazla çeşitlilik sonunda

47 Bkz. <http://www.euractiv.com/en/constitution/european-values-identity/article-154441>.

48 Vatandaşlık konusunda, pek çok farklı gelenek dolayısıyla, Avrupa'da ortak bir örgü yoktur ve AB'nin bunu yaratabileceğine dair de bir işaret görülmemektedir. Bkz G.Delanty, "The Idea of a Cosmopolitan Europe: On the Cultural Significance of Europeanization", *International Review of Sociology*, Cilt 15, Sayı 3, 2005, ss. 405-421.

kimliğin, nerde bulunduğu hissini, uyumun kaybedilmesine ve dolayısıyla demokrasinin ve var olan cemaatlerin altının oyulmasına yol açabilir.

Değerim, Güncel Değerlendirmeler, Sorunlar ve Endişeler

Bu kısımda, AB’de güncel sorun ve algılamalara değinilerek, Avrupa kimliğinin içerden ve dışarıdan günlük planda nasıl algılanmakta olduğuna dair bazı örnekler verilecektir. AB vatandaşlarının % 90’ı hayatlarından, % 84’ de mevcut içinden memnun olduklarını beyan etmiştir. Bu durum kendi ülkelerinin gidişatından memnun olmadıklarını söyleyenlerin % 43’, gidişattan memnun olanların % 34’ bulduğu bilgisiyle tezat teşkil etmektedir. Gidişattan memnun olmayanların oranı özellikle Fransa (%68), Portekiz (% 47) ve Birleşik Krallık’ta (% 45) fazladır. İlginç bir Şekilde AB’de işlerin doğru yolda ilerlediğini söyleyenlerin oranı (% 39) bu konuda olumsuz düşünenlerden (% 27) fazladır.⁴⁹

Gelecekte olması muhtemel daha sıkı ilişkiler ağıyla örülü bir Avrupa için model olabilecek Avrupa Birliği’nde genişlemeye ve ilişkilerin derinleşmesine çeşitli toplumsal kesimlerin farklı tepki vermesi, Avrupa kimliğinin gelecekteki muhtemel Şekillenmesi hakkında ipuçları vermektedir. Ve aslında bu durum herhangi bir ulus-devlettekine benzer Şekilde ortak bir kimliğin oluşumunda büyük, belki de aşılması imkânsız bir engeldir. Örneğin, sermaye belli bir yere insanlar kadar bağlı kalmak zorunda olmadığı iin⁵⁰ AB’deki, belirli bir sermaye birikimini yakalamış kesimin AB genişlemesi ve hatta küreselleşme konusunda genelde olumlu fikirlerinin olması normaldir. Buna karşın, yeterince eğitim alamamış, toplumun en alt ve savunmasız kesimlerinin genişlemenin getireceği işgücü mobilitesi yüzünden işsiz kalmak korkusuyla kaşı çıkması ve yabancı düşmanı tavrı alması da anlaşılabilir bir durumdur.⁵¹

Güncel endişelerin AB’nin [ve muhtemelen Avrupa’nın] Şekillenmesinde önemli bir faktör olduğu zaman zaman rasyonel olmayan tepkilerle de ortadadır. Örneğin, milli hkmetler, ekonomik veya siyasi açılardan başarısız olduğunda, onları ilk fırsatta cezalandırmak isteyen seçmenler, siyasi elitlerin desteklediği çeşitli Avrupa projelerine destek vermeyebilmektedir.⁵²

Jansen’e göre, Avrupa modelinin ana özellikleri, sosyal market ekonomisi olması, piyasa glerine geniş bir hareket serbestisi tanırken, kötüye kullanımı engelleyici, temel sosyal ihtiyaçların karşılanmasını ve belirli bir seviyede sosyal güvenliği sağlamayı amaçlamasıdır. Bu bakımdan rneğin Avrupa’nın evladı olarak ortaya çıkan, daha liberal ABD’den bariz bir Şekilde ayrıldığı

49 Bkz. [EB 251] Avrupa Komisyonu “*Future of Europe*” Special Eurobarometer 251, 2006, s.16-17.

50 Z. Bauman, *Globalization: The Human Consequences*, Cambridge: Polity Press, 1998.

51 rnek için bkz. Flash Eurobarometer 151b “Globalisation” http://ec.europa.eu/public_opinion-flash/FL151bGlobalisationREPORT.pdf

52 Bkz.S. Erlanger, “Europe’s Identity Crisis” *New York Times*, Mayıs 2, 2002.

görülr.⁵³ AB örneğinde görüldüğü gibi, Avrupalıların bir araya gelmesi ve zaman içerisinde kıta çapında daha sıkı bir kimlik inşa etmeleri, karşılaştıkları sorunlar ve bunları çözmek için böyle bir Avrupa'ya ihtiyaç hissetmeleriyle bağlantılıdır.

Fakat, Habermas ve diğer gözlemcilerin dikkat çektiği gibi, Almanya'nın kontrol altında tutulması, ekonomik yıkımdan çabuk kurtulma gibi başlangıçtaki en önemli harekete geçirici etmenler artık eskimiştir. Sıradan vatandaşların Avrupa Birliği [ve Avrupa] hakkındaki günlük değerlendirmelerinin çoğunlukla olumlu olması, daha sıkı bir Avrupa kimliğinin gelişmesi ve benimsenmesinde kilit role sahiptir. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim düzeyi yükseldikçe, gelir düzeyi artıkça ve iletişim araçlarına (örneğin internet) açıklık artıkça, diğer AB ülkelerini ziyaret, ana dilden başka bir dilde yayın okuma diğer Avrupa vatandaşlarıyla etkileşim içinde bulunma artmakta, bu da insanları daha yüksek seviyede bir Avrupa bilincine doğru götürmektedir.

Tablo 1. Ab'liler Arasında Bazı Etkileşim Rakamları

	Geçen 12 ay içerisinde ..		
	Başka bir AB ülkesini ziyaret etti	Ana dilinden başka bir dilde gazete veya dergi okudu	Başka AB ülkesinden insanlarla sosyal bir ortamı paylaştı
AB-25	% 37	% 23	% 43
15-24 yaş arası	% 38	% 41	% 50
Eğitimine 20 veya üstündeki yaşta devam etmiş	% 53	% 39	% 60
Yönetici mevkide	% 61	% 40	% 68
Büyük bir şehirde yaşayan	% 39	% 28	% 49
Düzenli internet kullanıcısı	% 54	% 38	% 47

Kaynak: EB 251, 2006, s.12.

Gençler arasındaki etkileşim de oldukça yüksektir. 2005'in sonlarında 25 AB üyesi varken 28,694 kişiyle yapılan anket sonucuna göre AB vatandaşlarının % 56'sı ana dillerinden başka bir dilde sohbet edebildiklerini beyan etmişlerdir.⁵⁴ Yirmi resmi dilde çalışmanın 2005 rakamlarına göre AB vatandaşlarına maliyeti 1, 123 milyon Avrodur (kişi başına 2.28 Avro).⁵⁵

Elit seviyesindeki Avrupa algısının nasıl şekillendiğini anlamaya yarayan resmi açıklamalar yapılmaktadır. Örneğin, 25 Mart 2007 tarihli

⁵³ Jansen, *a.g.m.*, s.33

⁵⁴ Bkz. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf

⁵⁵ Bkz. <http://europa.eu/languages/en/document/59#Top>

Berlin Deklarasyonu, AB liderlerinin kendilerini nasıl tanımladıklarını ve en önemli güncel sorunlar olarak önlerinde neleri gördüklerini göstermektedir. Deklarasyona göre:

Yüzyıllardır bir barış ve anlayış fikri olan *Avrupa*, Avrupa bütünleşmesiyle gerçekleşmiş ve barış ve refah mümkün olmuştur.

Üyeler, Avrupa'nın birleşmesine, demokrasinin güçlenmesine ve hukukun üstünlüğünün sağlanmasına yardım etmişlerdir.

Merkezi ve Doğu Avrupa'daki halkların özgürlük özlemi sayesinde Avrupa'nın suni bölünmesi son bulmuştur.

"Bugün hiç olmadığı kadar bütünlük içinde yaşıyoruz". Avrupalılar kader birliği yapmışlardır.

Deklarasyonda göze çarpan diğer önemli temalar: Bireyin önemi, kadın hakları, refah istikrar hoşgörüdür.

Üyelerin çok çeşitli olan gelenek ve kimlikleri, dilsel zenginlik korunmalıdır. Ancak uyum içerisinde ortaklaşa yapılabilecek başarılılabilecek hedefler vardır.

Terör, örgütlü suçlar ve yasadışı göçe karşı ortak mücadele yapılacaktır. Irkçılık ve yabancı düşmanlığına müsamaha edilmeyecektir. Dünyadaki açlık ve fakirlikle mücadelede AB üzerine düşeni yapacaktır.

Ortak pazar ve Avro faydalı olmuştur [liderler bu konudaki şüphelere katılmamaktadır]⁵⁶. Küresel ekonomik rekabeti, AB değerlerine göre şekillendirmek mümkündür (rekabete, yetmişmiş beyn gücüyle karşı koyulacaktır).

İklim değişikliği (örneğin küresel ısınma) konularında, enerji politikalarında Avrupa liderlik yapacaktır.

'Gerçek' Avrupa olarak Avrupa Birliği

Çok sık olarak Avrupa kimliğinin veya Avrupa'nın tartışılmasında tartışmalar hızla AB odaklı hale dönüşmektedir.⁵⁷ Hatta sıklıkla coğrafi olarak Avrupa içinde oldukları halde, AB'ye girmeyi başaran ülkelerin "*gerçek* Avrupalı olduk" dediği görülmektedir. Yani, AB, Avrupa içinde daha yüksek bir modernleşme seviyesini temsil ediyor kabul edilmektedir. Belirli normları, kriterleri, kurumları ve bazılarına göre, ABD'nin geçirdiği evreleri ve hızını bir tür mikyas alırsak, AB'nin tarifeye (*schedule*) göre geliştiği söylenebilmektedir. Belki de Avrupa'da (ve diğer pek çok bölgede) temel toplumsal dürtü, ne kadar muğlak tanımlansa da modernleşme isteğidir denebilir. AB üyeliğinin modernleşmenin bugün için

56 Sonraki 3 yıldaki gelişmeler, halkı haklı çıkarmışa benzemektedir. Yine de, Sarkozy'nin 2010 biterken, "Avro'nun sonu, AB'nin sonu olur" açıklaması, ortak para kullanımının sonu geldi demek için daha erken olduğunu göstermektedir.

57 F.C. Mayer, ve J. Palmowski "European Identities and the EU – The Ties that Bind the Peoples of Europe", *Journal of Common Market Studies* Cilt 42, Sayı 3, 2004, s.590.

temel ayakları kabul edilen ekonomik *refah* ve *demokrasiyi* güçlendirdiği İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İrlanda'da görülmüştür. Bu faydaları doğrultusunda, hala AB üyeliğini destekleme oranların yüksekliği,⁵⁸ insanların, AB'nin milli kimliği olumsuz etkilediği gibi korkulara rağmen, bir Avrupa kurumlar silsilesinin oluşmasına destek verdiği söylenebilir.

Eğer odakta AB olmaya devam edecekse, daha tanımlayıcı terimin Avrupalılaşıma değil 'AB-leşme' olması gerektiğini ileri sürenler vardır.⁵⁹ AB'deki 'Avrupalılık'ın içeriği 10 Merkezi ve Doğu Avrupa (MDA) ülkesinin katılımıyla tabii ki değişmiştir. Pace'in de işaret ettiği gibi, AB Avrupalılığın bir temsilcisi olarak alınabilir. AB içindeki veya AB'ye üye olmak isteyen bazı ülkelerin de aslında tam Avrupalı olmadığı ve Avrupalılaşmakta olduğu iddia edilebilir. Tabii bu sosyal değişim sürecinin nihai hedefi olan Avrupa'yı pratikte AB'nin daha eski, müreffeh ülkelerinin temsil ettiği, onları ekonomik, sosyal ve siyasi özelliklerinin dikkate alındığı yani onların en beğenilen özelliklerinin bir sentezinden bir modernleşme modeli olduğu, her ne kadar bu modele farklı bakış açıları olsa da iddia edilebilir. Bu anlamda Avrupa'nın, Avrupalılaşmasından söz etmek mümkündür ve bunu Habermas'ın işaret ettiği gittikçe artan bir şekilde paylaşılan anlamların artması değerler üzerinde artan oranda ittifak şeklinde ifade etmek mümkündür.⁶⁰

AB'nin ve muhtemel bir Avrupa birleşmesinin yolunda gitmemesi içinde yeterince sebep olduğu konunun uzmanlarınca sıkça dile getirilir. Örneğin, De Weck'e göre, sadece bir günah keçisi olarak seçilmiyor Avrupa [Birliği], aynı zamanda hayal kırıklığına da uğratması kesin, "ümidin aşırı yüklenmiş bayraktarı", Fransız'ın büyüklük hevesini, Alman'ın derinlerdeki ait olma isteğini, İngiliz'in uzlaşma kabul etmez "ben paramı geri istiyorum" çılgınlığını, Doğu Avrupalının istikrar ve demokrasinin garanti edilmesi isteğini yansıtabileceği siyah bir ekrandır.⁶¹ Herkes farklı şeyler isterken Avrupa'nın mevcut durumu bazı kesimlere ümit verirken, bazı kesimleri de hayal kırıklığına uğratmaktadır.

Dış ve İç Aktörlerin Değişen Konumları ve Gündemleri

Avrupa birleşmesinde, kıtadaki önemli ülkelerin küresel ölçekte güç kaybı ve başka güçlerin ortaya çıkması ve onların bölgeyle ilgili stratejileri soğuk savaşın çok açık gösterdiği gibi önemli oranda belirleyici olmuştur. Bu dönemde, Batı Avrupalı ülkelerin daha sıkı bir şekilde bir araya gelmesinde Avrupa kıtasını en önemli çatışma alanı olarak gören ABD ve SSCB, pozitif ve

58 L. McLaren "Opposition to European integration and fear of loss of national identity: Debunking a basic assumption regarding hostility to the integration project" *European Journal of Political Research* sayı 43, 2004, s.899.

59 T. Flockhart, a.g.m.

60 M. Pace, "Notions of 'Europe' Where does Europe's Southern Periphery Lie?" Paper for presentation at the WD25 panel on Playing the Margin: Power, Agency and Resistance away from the Centre of Power, 47th Annual ISA Convention, San Diego, CA, 22-25 March, 2006.

61 R. De Weck, "Neither Reich nor Nation - another future for the European Union", T. Jansen (der.) *Reflections on European Identity* 1999 içinde, s.109.

negatif⁶² btnleştiriciler olarak sahne almıştır.⁶³ şphesiz Avrupalı glerin ve dışarıdan burayı bir zamanlar önemli bir oyun sahası olarak grenlerin değişen stratejileri de Avrupa kimliğini oldukça fazla etkilemektedir. II. Dünya savaşının bitiminden soğuk savaşın bittiği yıllara kadar geçen 45-50 yıl boyunca Avrupa kıtası dünya siyasetindeki en önemli bölgelerden biri olduğu açıktır. Ash'in⁶⁴ de belirttiği gibi Avrupa'nın 9/11'inden (9 Kasım 1989) bu yana Avrupa Kızıl Ordu gibi bir ortak düşman tarafından bir arada tutulmamaktadır. Diğer bir yapısal değişiklikte 400 yıldan beri ilk defa Avrupa dünya politikasının ana arenası konumunda değildir, dolayısıyla ABD'nin üzerinde durduğu ana konulardan biri olmaktan çıkmaktadır. Bu da Batı kavramının içinde düştüğü kriz anlarından birisidir.

AB nüfusunun üçte ikisinin desteklediği bir AB anayasası konusunda tartışmalar devam etmektedir. ABD'den ayrı hareket edebilecek ortak bir askeri güç ve uluslararası arenada ortak tek bir ağızdan konuşmak için çabalar devam etmektedir. Zaten başlamış olan Atlantik rekabeti ileride mutlaka artacaktır. Ash'e göre Avrupa, ABD'ye ortak olabilecek güçlü, birleşmiş bir Avrupa'yı savunan Avru-Atlantikilerle, ABD'ye rakip olabilecek güçlü, birleşmiş bir Avrupa'yı savunan Avru-Gaullistler arasında ikiye ayrılmış durumdadır. İkinci grubun kullandığı "daha kibar kelime, çok kutupluluktur". Tüm Avrupa lkelerinde bu iki tür grup arasında bir mücadeleden söz edilebilir. Eğer ABD'nin tek taraflı politikaları devam ederse ve tüm AB'yle değil de, kendisine daha yakın davranan AB yesi ülkelerle işbirliği yapmakta ısrar ederse Avru-Gaullistler'in Avrupa'da daha etkin olması mümkündür.⁶⁵

Demek ki, Avrupa [AB] kimliğinin şekillenmesinde küresel glerle olan ilişkilerin geçirmekte olduğu evrim de şüphesiz çok önemlidir. Bu bağlamda, AB'nin, bir süredir tek kutuplu dünyadaki tek süper güç olan ABD ile ilerde nasıl bir ilişki modeline geçeceği belirleyici olacaktır. Kupchan'a⁶⁶ göre ABD'ye meydan okuyacak şekilde yükselen g, in (bir kaç on yılı daha vardır) veya İslam Dünyası değil, ayrı ulus-devletlerin etkileyici kaynaklarını ve tarihsel arzularını yönetme yolunda ilerleyen AB'dir. Değişken Avro-Dolar paritesine rağmen, AB'nin ABD ayarında bir ekonomik güç olduğu görülür. Kupchan'a göre Avrupa [Birliği] "kolektif kimliğini güçlendirmekte" ve ABD'den oldukça farklı şekilde tanımladığı değerler ve çıkarlar konusunda daha açık bir değerlendirmeye ulaşmaya çalışmaktadır. ABD-AB ilişkilerindeki pürüzler sadece ticari rekabetle sınırlı değildir özellikle Orta-Doğu politikalarında belirgin bir ayrılık vardır. ABD'nin tek taraflı politikaların devam etmesi halinde

62 Bu anlamda Trausch AT'ye "Stalin'in bebeği" de denebileceğini söylemektedir ki dönemin zor şartlarını akılda tutmak için faydalıdır. Trausch, *a.g.m.*, s.24.

63 Traush, *a.g.m.* .: Ash, America and Europe: The Future of the West", Konferans, 11 Kasım, 2004, Düzenleyen: Council on Foreign Relations, www.cfr.org/publication/7504/america_and_europe.html

64 Ash, *a.g.m.*

65 Ash, *a.g.m.*

66 C. A. Kupchan "The End of the West" *Atlantic Monthly*, Kasım 2002. www.theatlantic.com/doc/200211/kupchan

Gazi

Akademik
Bakiş

49

Cilt 5 Sayı 9
Kiş 2011

AB'nin buna karşılık vermesi beklenebilir. Bu durumda IMF, Dünya Bankası ve BM gibi uluslararası kuruluşlarda bu rekabetin yansımaları görülecektir

Avrupa Birliği'nin (dolayısıyla Avrupa'nın) kendini tanımlama süreci ABD'yi genel olarak nasıl gördüğüyle de ilgilidir. AB'ye göre ABD'nin bu kadar fazla güç kullanması olayları çok basite indirgemesinden ve aşırı güç sahibi olmasından kaynaklanmaktadır. AB, kendini uluslararası hukuka daha bağlı görürken; ABD'ye göre ise AB'nin bu görüşleri askeri bakımdan güçsüz olmasından kaynaklanmakta ve reel politik karşısında safça kalmaktadır.⁶⁷

Diğer taraftan, AB'nin (Avrupa'nın) askeri anlamda kendine güvenen bir güç olmak için gereken kaynakları isteyip istemediği açık değildir. AB için ortak bir askeri güç oluşturma çabaları, Soğuk Savaş sonrası dönemde milli ordular için ayrılan bütçelerdeki müthiş azalma ve bunu gerektiğinde artırmadaki isteksizlik derin bir sorun olarak durmaktadır. Özellikle savaş görmemiş yeni nesil için öncelikler, küreselleşme ve AB'nin derinleşmesidir. Kuşkusuz, daha birleşmiş bir AB, ABD'ye karşı güç dengesi oluşturma çabalarında önemli bir rol oynayabilir ve bazı Gaullist Avrupalı politikacılara göre de bu mümkündür. Bir grup Euro-atlanticist, çıkarların ABD'yle yakın durmaya dayandığını savunurken diğer bir grup Euro-gaullist AB'nin ABD'yi dengeleyici bir rol oynamak üzere kendi içinde daha fazla birliktelik sağlayarak Amerikan politikalarına meydan okumayı savunmaktadır.⁶⁸

Anayasal An

AB'de karar alma süreçlerini kolaylaştırma, daha demokratik hale getirme ve kendinden beklenen görevleri daha etkin olarak yerine getirme amaçlı anayasa girişimi aslında, Roma (1957) Maastricht (1992) Amsterdam (1997) ve Nice (2001) gibi önemli antlaşmalar yoluyla yapılmak istenen Birliğe yön verme gayretinin bir sonucudur. Hazırlanan anayasanın Fransa ve Hollanda'da reddedilmesinin temel nedenleri şu şekilde dile getirilmiştir: Genel olarak AB'den duyulan rahatsızlık, milli egemenliğin ve kimliğin kaybedilme korkusu, artan AB yasama faaliyetleri, genişlemenin hızı ve tek para, Türkiye'nin üyeliği meselesi...⁶⁹ "Hayır" kararından şu derslerin çıktığı söylenebilir:

67 Kupchan, *a.g.m.* Diğer taraftan AB'deki ülkeler kendilerini ABD'den daha medeni olarak değerlendirmektedir. Heidegger'in de paylaştığı Avrupa'da derin geçmişi olan bu görüşe göre ABD kültürsüz medeniyetin en bariz örneğidir. Zengin, konforlu ve maddi olarak ilerlemiştir ama ruhsuz ve sunidir. Bir araya getirilmiş veya inşa edilmiş gibidir, bir ağaç gibi büyümemiştir; organik değil, mekaniktir. Teknolojik olarak komplekstir fakat antantik halkların (örneğin Almanlar) manevi boyutlarından yoksundur (B.Lewis, "The Roots of Muslim Rage" Atlantic Monthly, Eylül 1990, ss. 47-60.

68 Ash, *a.g.m.*; Kupchan *a.g.m.*, ayrıca bkz. <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A55777-2004 Oct 22>
69 House Of Commons Library Research Paper "The Future of the European Constitution", 05/45, 2005. Kupchan'a göre Fransa ve Hollanda'nın "hayır" demesinden sonra önlerindeki yol üzerinde düşünmek için Anayasa anlaşmasını bir müddet rafa kaldıran Avrupalı liderler doğru olanı yaptılar. Bu kadar ciddi bir sendelemeye nelerin yol açtığı üzerinde düşünmek akıllıca bir strateji olabilir. C. A. Kupchan, "Europe's Constitutional Crisis: Lessons Learned" 2005, www.cfr.org/publication/8205/europes_constitutional_crisis.html

Birincisi, AB'nin doğuya doğru genişlemesi, merkezi ve doğu Avrupa'nın piyasa ekonomisine ve demokrasiye geçişini sağlamlaştırmak için önemliyse de "daha derin" bir Avrupa'nın rağmına olmuştur. On yıldan kısa bir sürede AB 12 üyeden 25 üyeye çıkmıştır. Bu hızlı ve çok büyük genişleme kurucu üyelerde ciddi hazımsızlık problemlerine yol açmıştır. Referandumlardan çıkan ikinci ders, ekonomik reformun Avrupa entegrasyonu için hayati öneme sahip olduğudur. "Hayır" diyenler ekonomik sıkıntılarının acısını Birlikten çıkarmaktan çekinmemişlerdir. AB milli hkmetlerin başarıssızlıklarının günah keçisi olmuştur. Hayır oylarından çıkarılması gereken nc ders, Avrupa'nın geleneksel ulus-devletlerinin etnik hoşgörüyü ve Müslüman göçmenlerin ana topluma entegrasyonlarını teşvik için gayretlerini oldukça fazla artırmalarının gerektiğidir. G korkusunun özellikle Türkiye'nin üyeliğinde önemli bir yeri olacaktır.

Ortaya çıkan dördüncü ders Avrupa'daki demokrasi eksikliğidir. Avrupalı liderler vatandaşlarını ve Birliği daha fazla yaklaştırmak için daha fazla çalışmak gerektiğini anladılar. Hata, belki de Avrupa çapında sivil aktivizm yerine ulusal bazda halk katılımını sağlamak stratejisiydi. Ayrı ayrı ulusal oylamalar ye ülkeleri birleştirmekten ziyade blmemektedir. Son olarak Avrupa vatandaşlarının, AB'yi ABD'ye karşı bir ağırlık olarak ortaya çıkarma stratejisini tasvip etmedikleri görüldü. Avrupalıların oğu Atlantik ittifakının devam etmesinden yanadır.⁷⁰

Sonuc olarak, anayasal anların, genellikle, savaşlar, ağır toplumsal krizler gibi yeni bir yolun çizilmesini hayati hale getiren gelişmelerle bağlantılı olduğu kabul edildiğinde, AB'de ve Avrupa'da bir anayasa için güncel sorunların yeterince vahim olarak algılanmamasından kaynaklanan daha ziyade ülkeler arası çeşitli pazarlıkların devam etmesi görüntüsünde yeni bir çalışma metoduna gitme arzusunun olduğu görülür. zlmesi arzulanana meseleler, mesela zirvelerde dile getirilen sorunlardır. Görece olarak AB içindeki eski gücünü kaybeden Fransa'da dahi anayasaya hayır diyenlerin evet diyenlere oranla ezici bir sayıya ulaşmamış olması (% 55 Hayır oyuna karşı % 45 Evet), aslında o andaki anayasal pazarlık şartlarının ve olması gereken anayasal ynn hazırlayanlar tarafından çok da yanlış görülmediğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Kaldı ki, daha 2 yıl geçmeden, Berlin Deklarasyonu ile yeni ynn bulunmaya çalışılması, dinamik yapısı dikkate alındığında, hantallık ve israfla suçlanan ve dolayısıyla, her geçen gün daha da modern olmaya gayret eden AB'nin *içe yarar* bir çalışma yöntemi bulacağı tahmin edilebilir.

70 Kupchan, *a.g.m.*

Avrupa Birliği Hakkındaki Değerlendirmeler

AB'nin genişlemesi ve ilişkilerin zaman içinde derinleşmesi şüphesiz ki Avrupa kimliğini çok büyük ölçüde etkileyecek, daha 'sıkı' bir hale getirecektir. Avrupa kimliğinin daha yaygın ve daha sıkı bir hal almasındaki sürecin teorik çerçevesini anlamada, AB içerisindeki ülkeler arasında görülen farklar önemli bir ışık tutmaktadır. Benzer şekilde, Bir Avrupa kimliğinin gerekliliği ve fonksiyonel olması gerektiği konusunda da çeşitli ülkelerin vatandaşları arasındaki büyük farkların azalması, azaltılması gerekecektir.

AB üyeliğinden ekonomik olarak çok olumlu etkilenen İrlanda'daki AB'ye yönelik olumlu oybirliği muhafazakâr İngilizleri rahatsız edecek boyuttadır.⁷¹ Fakat, burada bile AB karşıtlığı gerekli şartlar oluştuğunda harekete geçirebilecek orandadır. AB ülkelerinde, daha derinleşmiş bir birliğin, daha yüksek vergiler, hükümet sübvansiyonlarının sonu veya işsizlik anlamına gelebileceğini düşünen toplumun daha az eğitim almış ve dolayısıyla daha düşük ücretli işlerinde çalışanlarca tepki görmesi normaldir. AB entegrasyonuna karşı çıkış, Danimarka gibi refah devleti anlayışının daha baskın olduğu ülkelerde AB'nin bu tür harcamaları azaltacağı korkusuyla karşı çıkılırken İngiltere'de tam tersi bir bakış açısıyla, AB'nin ekonomiye çok fazla müdahale ettiği fikriyle olmaktadır. İskandinav ülkelerinde ise "Avrupa'dan iyiyiz", "AB'de sosyal devlet ve demokrasi anlayışı bizden geride" anlayışının etkileri görülür.

Süre giden kimlik oluşumunda veya tekrar tekrar şekillenmesinde kültürel açıdan tehdit algısı da en az ekonomik çıkarların kaybedileceği korkusu kadar etkilidir. Örneğin, 11 Eylül öncesinde, Fransızlar, İngilizleri Müslüman azınlığa ve onların kültürel görünürlüklerine karşı aşırı müsamahakâr oldukları ve kendi kültürlerinin 'kirlenmesine (melezleşmesine) çok fazla izin verdikleri için, *Londonistan* tabirini bu bağlamda da kullanarak alaycı bir dille iğnelemektedirler.

Yukarda da söylendiği gibi sıradan AB vatandaşlarının AB hakkındaki görüşleri bir Avrupa kimliğinin yeterli seviyede oluşup oluşmayacağını anlamak için şu anda elimizdeki en geçerli ipuçları olabilir. AB vatandaşlarının % 43'ü (ikinci tercihlerle beraber % 60'ı) AB üyesi ülkeler arasında barışın tesis edilmesini Avrupa'daki birleşmenin en önemli olumlu sonucu olarak görürken, % 29'u (ikinci tercihlerle beraber % 56'sı) ortak pazarın (emeğin, malların ve hizmetin serbest dolaşımı) en önemli başarı olduğunu düşünmektedir. İkinci tercihlerle beraber % 27'si Avro'yu, % 18 Erasmus benzeri öğrenci değişim programlarını ve % 11'de Ortak tarım politikasını en önemli sonuç olarak görmektedir.⁷²

71 Thatcher'in yakınında bulunmuş bir bürokratin, alaycı bir şekilde "İrlandalıları Almanları cehennem kapılarına kadar takip eder" demesi bunun bir yansımasıdır.

72 [EB 251] Avrupa Komisyonu "Future of Europe" *Special Eurobarometer*, 2006, s.31.

Görüş

Akademik
Bakış

52

Cilt 5 Sayı 9
Kış 2011

AB vatandaşlarına AB hakkındaki fikirlerini “yeterince belirten ifade” sorulduğunda, Tablo 2’de belirtilen şu sonuçlar alınmıştır (yüzde olarak):

Tablo 2.

	AB 25	AB 15	10 Yeni ye
Demokratik	67	66	77
Modern	67	65	77
Koruyucu	54	53	58
Teknokratik	49	51	41
Etkin değil	43	45	32

Kaynak: Future of Europe, Special Eurobarometer 251, 2006, s.23

Görüldüğü gibi AB vatandaşları arasında AB genelde demokratik ve modern bulunmakta ama teknokratik ve verimsiz yapısından da şikyet edilmektedir. AB’ne daha önce ye olmuş 15 ülkeye nazaran yeni ye olan 10 ülkedeki dernekler ciddi bir biçimde AB’ye daha olumlu bakmaktadır. Schöpflin’in yirmi yıl öncesinde gözlemlediği gibi, Avrupa çevrede daha fazla takdir edilmeye devam etmektedir.⁷³

AB’ndeki insanların ekonomik açıdan kendilerini nasıl gördükleriyle alakalı verilere bakarsak ay sonunda faturalarını ödemekte zorlandıklarını belirtenlerin oranları yüzde olarak söyle olmuştur: Tüm AB vatandaşları % 37, eski 15 yede % 36, yeni 10 yede % 40, Portekiz (61%), Yunanistan ve İtalya % 58, Litvanya % 54, Malta % 48, Latviya % 47, İspanya % 45, Kıbrıs Rum Kesimi % 44, Polonya % 39, İrlanda % 37,, Fransa % 36, Avusturya % 34, İngiltere % 28, Almanya % 24, Danimarka % 13 ve İsveç % 12.⁷⁴

Her ülkede bireylere “kendilerini o ülkenin milli kimliği ile değil de Avrupalı olarak düşünüp düşünmedikleri sorulduğunda, AB yesi ülkeler genelinde % 42 kendini hiç bir zaman Avrupalı olarak düşünmediğini belirtirken, %38 bazen, %17 de sıkça Avrupalı olarak düşündüklerini belirtmişlerdir”. Türkiye bu konuda İngiltere’ye çok benzemektedir. Türkiye’de % 68, İngiltere’de de % 66, kendilerini hiç bir zaman Avrupalı olarak düşünmediklerini belirtmişlerdir. Her iki ülkede de kendilerini yalnızca kendi milli kimliğine ait olarak görenler sırasıyla % 74 ve % 63 olarak bulunmuştur. Kendilerini yalnızca Avrupalı olarak görenler AB yeleri genelinde ancak % 2 civarındadır. Türkiye’de de kendilerini yalnızca Avrupalı olarak görenler AB ortalaması olan % 2 düzeyindedir. Kısaca bugün için gerek AB üyelerinde gerek Türkiye’de Avrupalılık kimliğinin milli kimliklerin önünde yer alması söz konusu değildir.⁷⁵

Avrupalı olmaktan en yüksek oranda gurur duyulan ülkeler sırasıyla Slovakya % 78, Slovenya ve İtalya’dır (% 77). Türkiye’de Avrupalı olmaktan gurur

73 G. Schöpflin, ‘Central Europe: Definitions Old and New’, G. Schöpflin ve N. Wood (der.) In Search of Central Europe, Cambridge: Polity Press, 1989 içinde, s. 7–29.

74 [EB 251] Avrupa Komisyonu “Future of Europe” *Special Eurobarometer 251*, 2006, s.8

75 [EB 64 TR] Avrupa Komisyonu “Eurobarometer 64: AB Kamuoyu Araştırması: Türkiye”, 2005, s.17. (Eurobarometer araştırmalarına http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm adresinden ulaşılabilir).

Gri

Akademik
Bakiş

53

Cilt 5 Sayı 9
Kış 2011

duyduklarını söyleyenler (% 40) duymadıklarını söyleyenlerden (% 30) fazladır. Avrupalılıktan gurur duymadığını söyleyenler Birleşik Krallık'ta % 46, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde % 42, Almanya'da % 38, Yunanistan'da % 36'dır.⁷⁶ Avrupa Birliği vatandaşlığın kabulü tabii ki AB'de demokrasinin işleyişiyle alakalı olumlu düşüncelere dayanmaktadır. 1999'da AB'de demokrasinin işleyişinden memnun olanlar % 40, olmayanlarsa % 41 seviyesindedir. Yine, ülkeden ülkeye ciddi farklılıklar görülmektedir. Memnun olanların oranı İspanya ve İrlanda'da % 60 civarındayken Danimarka ve İsveç'te memnun olmayanların oranı % 60'dır.⁷⁷

Sonuç

Kimliklerin, uzun dönemler boyunca nispeten durağan kalması da hızla değişmesi de mümkündür. Dolayısıyla, bugüne kadar 'yeterince güçlü' bir Avrupa kimliğinin oluşmamış olması bundan sonra da olamayacağı anlamına gelmez. Baskın gibi görülen bakış açılarına göre, coğrafi anlamda ve tarihsel bir obje olarak durağan bir Avrupa tanımı yoktur.

Bir Avrupa kimliğinin paylaşılması, Avrupa'nın nereden geldiği ve nereye gitmesi gerektiğiyle ilgili görüşlerin kişinin, yaşı, dini, dindarlığı, sınıfsal aidiyeti, eğitim düzeyi, yabancı dil bilip bilmemesi, başka bir Avrupa ülkesini ziyaret edip etmediği, orada yaşıyor olup olmadığıyla ilgilidir. Nispeten gençlerin, Avrupa içinde hareketli olanların, daha iyi bir eğitim ve gelir düzeyine sahip olmayanların kendilerini daha fazla Avrupalı hissedip, Avrupa bütünleşmesine daha olumlu baktıkları görülür.

Avrupa'da, Avrupalılık kimliğine duyulan bağlılık, milli kimliklere bağlılık yanında düşük seviyelerdedir. Fakat halihazırda, ana damar istek, Avrupalılık kimliğine olan bağlılığın "daha güçlü hale gelmesi gerektiği"dir, şu aşamada, milli kimliklere olan bağlılıktan daha güçlü olması değil. İstenilen, Avrupalılık kimliğine olan bağlılığın 'yeterince' güçlü hissedilmesidir. Güncel ve gerçekçi değerlendirmeler için günümüzdeki ve kısa vadede beklenen gelişmelere odaklanmak gerekmektedir.

Şu anda en öncelikli sorunlardan birisi AB'nin vatandaşları ve üye ülkelerin çıkarlarına hizmet ettiğinin, özellikle anayasa ve benzeri egzersizlerle ortaya koyulan gelecek vizyonunun da aynı şekilde çalışmaya devam edeceğinin sade vatandaşlara daha iyi 'satılması' gerektiğidir. Güncel kaygıları daha yoğun yaşayan sosyal grupların, hatta ülkelerin bu konuda ikna edilmesi için sözlerden ziyade ekonomik, sosyal ve kültürel faydaların açıkça gerçekleşmesi ve bunların gösterilmesi, değişik zaman periyotlarında mümkün olup bunların çok kısa vadede hızla, anayasanın onaylanması gibi sonuçlara götürmesi, mevcut onaylama düzenlemeleri dikkate alındığında pek mümkün görünmemektedir.

⁷⁶ Ayrıca bkz. M. Antonsich "National identities in the age of globalisation: The case of Western Europe", *National Identities*, Cilt 11, Sayı, 2009, s. 281- 299

⁷⁷ Avrupa Komisyonu, 2001. *A.g.e.* s. 13. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives_en.htm

Tarihsel kıstaslara göre, güncel sorunlar, AB için kriz diye nitelendirilecek boyutta değildir. Mevcut sorunlar hem Soğuk Savaş dönemindeki sorunlara göre çok daha az ürkütücü, hem de bir araya gelmeyi kaçınılmaz kılmayacak kadar farklı karakterdedir. Dile getirilen bu sorunlarla, ortak hareket edildiğinde daha rahat baş edilebileceği ve ortak hareket etmenin üyelerin büyük çoğunluğu için maliyet azaltıcı olacağı açık seçik değildir. Bu durumda, ya modern insana yakışan bir tarzda, pragmatik bir tavırla, daha az acil sorunlar karşısında dahi işbirliğine ve belirli oranlarda ortak bir kimlik inşasına devam kararı alınacaktır, ya da dışarıdan yüksek bir tehdit arz eden tarihsel bir döneme kadar ilişkiler nispeten gevşek bir seyir izleyecektir.

AB'yi bir araya getiren çimentonun, paylaşılan kimlik değil, paylaşılan projeler ve hedefler olduğu şeklindeki görüşlerin daha fazla dikkate alınması gerektiği ortadadır. Bu anlamda AB'lilerin ve Avrupalıların bir arada *ne oldukları* değil bir araya gelerek *neleri başardıkları* daha önemlidir. Bu durum, modernleşmeyle beraber rol ve performans odaklı kültürün yükselmesiyle de uyumludur. Dolayısıyla, demokrasi ve refah gibi temel değerleri korumak ve geliştirmek için gereken kurum ve becerilerin (rekabetçi bir sosyal pazar, Avrupa çapında tartışma ve demokrasi için gereken düzenlemeler, rneğin İngilizce gibi yaygın bir dilin, ortak çalışma dili olarak daha fazla öğrenilmesi ve kullanılması) Avrupa çapında geliştirilmesi gerekmektedir. Bu proje ve kimliğe girmek gönüllülük esasına ve beklenen performansın gösterilmesine bağlı olup temelci ve bütüncül kimlik yaklaşımlarına ise kapalıdır.⁷⁸ Sonuç olarak kabul etmek gerekir ki, Avrupa'yı (zellikle AB'yi) dünyanın geri kalanından ayırıtıran belirli bir kimlik, bir tarihi pratik, bir geçmiş tarih vardır ki bu demokrasinin, sanatın, bilimin gelişmesine şahitlik etmiştir. Bu coğrafyanın önemli bir kısmı modernleşmeyi başarmış, belirli bir ekonomik refaha ve demokratik gelişmişliğe ulaşmıştır.

Kaynaklar

ALTES, E. K. "What is it ? Why do we need it ? Where do we find it ?" T. Jansen, (Der.), *"Reflections on European Identity"* içinde, 1999, ss. 51-56

ANTONISCH, M. "National identities in the age of globalisation: The case of Western Europe", *National Identities*, Cilt.11 Sayı. 3, 2009, ss.281 — 299

ASH, T. G. *"America and Europe: The Future of the West"*, Konferans, (11 Kasım, 2004) Dzenleyen: Council on Foreign Relations, www.cfr.org/publication/7504/america_and_europe.html

ASH, T. G. *"Europe's true stories"*, 200, 7 www.prospectmagazine.co.uk/2007/02/europestruestories/

ASH, T. G. *"With this timid choice of leaders, the EU may have the faces it deserves"*, guardian.co.uk, 25 Kasım 2009

⁷⁸ Bkz. K. Nicolaidis, "We, the Peoples of Europe ..." *Foreign Affairs*, Cilt 8, Sayı 6, 2004, s. 97-110.

AVRUPA KOMİSYONU, "How Europeans See Themselves" Brüksel, 2001 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives_en.htm

BAUMAN, Z. *Globalization: The Human Consequences*, Cambridge: Polity Press, 1998.

BENEDICT XVI "Europe and Its Discontents" *First Things*, Sayı.159, 2006, ss.16-22.

BERGER, P. L. "Secularism in Retreat" *National Interest*, Sayı. 46, 1996/97, ss.3-13.

BRUCKNER, P "Avrupa: Pişmanlık ve Bitkinlik" *Cogito*, Sayı 39, 2004, ss.256-267.

BRYDER, T. "A contribution from political psychology", Jansen, T. (Der.), 1999 içinde, ss. 37-49.

CHABAN, N. vd. "The European Union As Others See It" *European Foreign Affairs Review* Cilt.11, 2006, ss.245-262,.

DAVIES, N. "Europe" Oxford: Oxford University Press, 1996.

DELANTY, G. "The Idea of a Cosmopolitan Europe: On the Cultural Significance of Europeanization", *International Review of Sociology*, Cilt.15, Sayı. 3, 2005, ss.405-421

DE WECK, R "Neither Reich nor Nation - another future for the European Union", içinde Jansen, T. (Der.) 1999, ss.107-110.

DUPRE, L. "Does Christianity have a role to play?" (The Idea of Europe) *Commonweal* (26. 3. 2004), s. 11-14.

[EB 64 TR] Avrupa Komisyonu "Eurobarometer 64: AB Kamuoyu Araştırması: Türkiye" 2006.

[EB 64] Eurobarometer 64, Public Opinion In The European Union. 2006

[EB 65] Eurobarometer 65, Public Opinion In The European Union First Results. 2006

[EB 67] Eurobarometer 67, Public Opinion In The European Union First Results, 2007

[EB 251] Avrupa Komisyonu "Future of Europe" *Special Eurobarometer 251* , 2006

[EB 255] Avrupa Komisyonu "Attitudes towards European Union Enlargement" *Special Eurobarometer 255*, 2006

ERLANGER, S. "Europe's Identity Crisis" *New York Times*, Mayıs 2, 2002

FLASH Eurobarometer 151b "Globalisation"

FLOCKHART, T. "The Europeanization of Europe: The transfer of norms to Europe, in Europe, from Europe" International Studies Association Annual Convention San Diego 22 March – 25 March 2006 <http://convention2.allacademic.com/index.php?cmd=isa06>.

[FUTHER ENLARGEMENT] Evidence given to the House of Lords EU Select Committee, 'The further enlargement of the EU: threat or opportunity?', 2006, www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldcom/273/273.pdf (18.3.2008).

GELLNER, E. "Encounters with Nationalism" Oxford: Blackwell, 1994.

GROOTHUES, F. "Imagine: a European identity", 2002 http://www.opendemocracy.net/people-debate_36/article_330.jsp.

HABERMAS, J. "Avrupa'nın Niçin Bir Anayasaya Gereksinmesi Var?" *Cogito*, sayı 39, 2004, s. 302-322.

Görüş

HUNTINGTON, S. “*The Clash of Civilizations and the Remaking Of World Order*”, London: Touchstone Books, 1998 [1996].

JANSEN, T “European Identity and /or the Identity of the European Union”, JANSEN, T. (Der.) “Reflections on European Identity” 1999 içinde, ss. 27-36.

JANSEN, T. (Der.) “*Reflections on European Identity*” European Commission Forward Studies Unit Working Paper, 1999. http://ec.europa.eu/comm/cdp/working-paper/european_identity_en.pdf

KUPCHAN, C. A. “The End of the West” *Atlantic Monthly*, 2002, Kasım.

www.theatlantic.com/doc/200211/kupchan

KUPCHAN, C. A. “Europe’s Constitutional Crisis: Lessons Learned”, 2005. www.cfr.org/publication/8205/europes_constitutional_crisis.html

LEHNING P.B “European Citizenship: Towards a European Identity?” *Law and Philosophy*, Cilt. 20, Sayı. 3, 2001, ss.239-282.

LEWIS, B. “The Roots of Muslim Rage” *Atlantic Monthly*, Eylül 1990, ss. 47-60.

MAYER, F. C. ve J. PALMOWSKI, “European Identities and the EU – The Ties that Bind the Peoples of Europe”, *Journal of Common Market Studies* Cilt.42, Sayı 3, 2004 ss.573–98.

McLAREN, L. “Opposition to European integration and fear of loss of national identity: Debunking a basic assumption regarding hostility to the integration project” *European Journal of Political Research* Sayı.43, 2004, ss.895–911.

MENENDEZ, A. J. “A Christian or a Laic Europe? Christian Values and European Identity,” *Ratio Juris*, Cilt. 18, Sayı.2, 2005, ss.179-205

NICOLAIDIS, K. “*We, the Peoples of Europe ...*” *Foreign Affairs*, Cilt.83, Sayı. 6, 2004, ss. 97-110.

OLSEN, J. “The many faces of Europeanization.” *Journal of Common Market Studies*, Cilt.40, Sayı.5, 2002, ss. 921-952.

PACE, M. “Notions of ‘Europe’ Where does Europe’s Southern Periphery Lie?” Paper for presentation at the WD25 panel on Playing the Margin: Power, Agency and Resistance away from the Centre of Power, 47th Annual ISA Convention, San Diego, CA,22-25 March, 2006.

PAVLOVAITE, I. “Being European by Joining Europe: Accession and identity politics in Lithuania” *Cambridge Review of International Affairs*, Cilt.16, Sayı. 2, 2003, ss.239-255.

PIROTH, S. “Explaining Opposition to European Integration in Britain, Denmark, and Ireland” *Paper Prepared for the Midwest Political Science Association Annual National Conference*, Chicago, Illinois, April 15-18, 2004), 1-28.

SASSATELLI, M “An interview with Jack”Goody: Europe, identity thefts and missed Renaissances” *European Journal of Social Theory*, Cilt.13, Sayı.4, 2010, ss. 539–548.

SCHENEIDER H. “The dimensions of the historical and cultural core of a european identity”, Jansen, T. (Der.) “Reflections on European Identity” 1999 içinde, ss. 7-19.

gazi

Akademik
Bakiş

57

Cilt 5 Sayı 9
Kış 2011

SCHÖPFLIN, G. 'Central Europe: Definitions Old and New', , G. Schöpflin ve N. Wood (der.) *In Search of Central Europe*, Cambridge: Polity Press, 1989 içinde ss. 7–29.

SMITH, A. "LSE Centennial Lecture: The resurgence of nationalism? Myth and memory in the renewal of nations", *British Journal of Sociology*, Cilt.47, Sayı. 4, 1996 , ss. 575-598.

STARK, R. "Secularization, R.I.P.", *Sociology of Religion*, Cilt.60, Sayı.3, 1999, ss. 249-273.

STROSCHEIN, S. ve A. Ford "What's In and Out? Social Identity Theory, Group Conflict, and Multiple Loyalties" 2003 www.allacademic.com/meta/p62812_index.html

THE FUTURE OF EUROPEAN CONSTITUTION, House Of Commons Library Research Paper, 05/45, 2005.

TOURAINÉ, A. "Avrupa'nın Geleceği İslam Dünyasıyla İlişisine Bağlı", *Cogito*, sayı 39, 2004, ss. 269-281.

TRAUSCH, G. "Consciousness of European identity after 1945", Jansen, T. (Der.) "*Reflections on European Identity*" 1999 içinde; s. 21-26.

Gazi